

MENOY

[Αρχική](#) > [Απόψεις](#) > [Αρθρογραφία](#) > [Κωνσταντίνος Ξενάκης: Κριτικός της παγκοσμιοποίησης](#)

Κωνσταντίνος Ξενάκης: Κριτικός της παγκοσμιοποίησης

[Φιοραβάντες Βασίλης](#) | 19.05.2015

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΦΙΟΡΕΒΑΝΤΕ*

Όταν έφτασε στο Παρίσι ο καλλιτέχνης Κ. Ξενάκης (αρχές της δεκαετίας 1960), ήταν η εποχή της ακμής της αφαίρεσης, της ανήμορφης τέχνης (art informel), της λυρικής αφαίρεσης, η εποχή της αισιοδοξίας στην κοινωνία μετά την καταστροφή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, λόγω των πολύ υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, λόγω κυρίως του προγράμματος Μάρσαλ.

Η τέχνη, παρά την «επίσημη αισιοδοξία», όπως έλεγε ο Αντόρνο, διατηρούσε μια κριτική ματιά, αλλά και εξέπεμπε σήματα μιας τραγικής θεώρησης, όπως έχουμε αναλύσει εκτενώς σε εργασία μας για τον Σκλάβο. Ως ευαίσθητος πάντοτε δέκτης προανήγγειλε την επερχόμενη ριζική αμφισβήτηση, τον σεισμό του Μάη του '68. Άγρια αστικοποίηση και εκβιομηχάνιση, καταναλωτική κοινωνία, αδιαφορία για το αύριο, για τις επιπτώσεις του ξέφρενου ρυθμού ανάπτυξης στο περιβάλλον, στην κοινωνία, στον άνθρωπο ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά της εποχής. Νέες μαζικές κοινωνικές οντότητες εμφανίζονται, χωρίς ουσιαστική συνείδηση μέσα στην αναδυόμενη νέα κοινωνία, την κοινωνία των μαζών, με ποσοτικές κυρίως διεκδικήσεις. Οι οργανικές κοινωνικές σχέσεις διαλύονται και στη θέση τους δημιουργούνται νέες κοινωνικές οντότητες, που κάποτε δυστυχώς θεωρήθηκαν και ως τάξη, αν και χωρίς καμία συνείδηση, πλην όμως της επίφασης ψευδο-ευμάρειας. Το πρώτο σήμα του επερχόμενου κραχ εμφανίστηκε στην Αμερική το 1966.

Ο μονοδιάστατος όμως άνθρωπος, όπως είχε ονομαστεί η νέα διαδεδομένη κοινωνική οντότητα από τον Μαρκούζε στο ομώνυμο διάσημο βιβλίο του, φάνηκε να έχει ρωγμές στο εσωτερικό του. Στη Γαλλία και κυρίως στην Ιταλία δημιουργήθηκε ένα πρωτόγνωρο, στιβαρό κοινωνικό και εργατικό κίνημα, ένα κίνημα αμφισβήτησης. Η ανακάλυψη του ουμανιστή νεαρού Μαρξ και η διάδοση της κριτικής της Σχολής της Φραγκφούρτης, διαμόρφωσαν ένα γενικότερο κλίμα κριτικής, άρνησης, αντίστασης, που φθάνει ακόμη μέχρι και στις μέρες μας. Όμως το σύστημα, μετά την πρώτη έφοδο του κινήματος, όπου πιάστηκε στον ύπνο, άρχισε τη μεθοδική αντεπίθεσή του, η οποία έφθασε σήμερα να κατορθώσει ανενόχλητο τη διαμόρφωση των προϋποθέσεων για την κυριαρχία του νεοφιλελευθερισμού. Να μεθοδεύσει τη σύγχρονη γενοκτονία, βορά στο κέρδος, στην αδηφάγο ανάγκη αναπαραγωγής του χωρίς οίκτο, χωρίς έλεος, χωρίς όριο.

Από το 1972 μέχρι το 1978, η πρώτη φάση της αντεπίθεσης του συστήματος θέτει τις βάσεις για την παγκοσμιοποιητική στροφή, η οποία από το 1978 μέσα από διαφορετικές διαδικασίες και μεθοδευμένες πολιτικές φθάνει στο απόγειό της το 2007, όταν ξεσπά η κρίση. Η απορρύθμιση και η αποθέσμιση είναι οι δύο νέες διαδικασίες βίαιης ανασυγκρότησης της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου προς όφελος του συστήματος, σε συνδυασμό με τη μαζική ιδιωτικοποίηση που εφευρίσκει το σύστημα, ως δήθεν λύση στον κρατισμό, ενώ ουσιαστικά συνιστά τεράστια επέκταση του οικονομικού πεδίου δραστηριοτήτων στο ανεξέλεγκτο πλέον παγκοσμιοποιημένο κεφάλαιο. Τα αποτελέσματα τα βιώνουμε σήμερα. Δυστυχώς όλος ο αγώνας μετά τον Μάη του '68 ενάντια στο σύστημα, ο αγώνας ενάντια στην παγκοσμιοποίηση, το εναλλακτικό κίνημα κ.τ.λ. διοχετεύτηκαν σε νεοφιλελεύθερες νεοπαγείς απλοϊκές συνταγές, σε φθινό λαϊκισμό, σε απλοϊκές ληστρικές λύσεις και πρακτικές, σε απολογητικές και κυνικές ιδεοληψίες. Το σύστημα κατάφερε να απανθρωποποιήσει τον άνθρωπο, να τον κάνει άτομο, ατομικιστή, εγωιστή, κυνικό, ατομοκεντρικό. Το ιστορικό και νεότερο κίνημα ριζικής αλλαγής της κοινωνίας κατέληξε σε μια μακρινή ανάμνηση.

Όμως η κοινωνία μάλλον σήμερα αφυπνίζεται και προσπαθεί να επαναπροσδιορίσει τις τύχες της. Η πρώην αρνητική κατάληξη του κινήματος μέσα στο γενικότερο αντιδραστικό κλίμα της αποδόμησης, του τέλους των ιδεολογιών και του μεταμοντερνισμού δεν άφησε ανεπηρέαστη και την τέχνη. Λίγοι, ελάχιστοι καλλιτέχνες αντιστάθηκαν και συνέχισαν μοντέρνα - μοντερνιστικά. Ένας από αυτούς είναι και ο Κωνσταντίνος Ξενάκης, ο οποίος αποδύομενος σε έναν αγώνα εμπροσθοφυλακής (για την ακρίβεια, συνεχίζοντας τον αγώνα εμπροσθοφυλακής των ιστορικών και νεότερων πρωτοποριών) και συγχρόνως οπισθοφυλακής, αποτελώντας μοναδικό ίσως παράδειγμα στην ιστορία της τέχνης, όσο παράδοξο ή αντιφατικό και αν φαίνεται αυτό, κατόρθωσε όχι μόνο να επιβιώσει ως μοντέρνος, αλλά και να κάνει ένα πλούσιο και πολύμορφο καλλιτεχνικό έργο, πάντοτε καινοτόμο, ευρηματικό, μοντέρνο εκτός συστήματος και εναντίον του. Η μελέτη των διαφόρων περιόδων και επί μέρους τάσεων του έργου του δείχνει ότι αυτές συγκροτούνται και συναρθρώνονται κατά τρόπο ομόλογο (όπως θα έλεγε ο Γκολντμάν) με τις αντίστοιχες περιόδους της γενικότερης καπιταλιστικής εξέλιξης. Από τον μεταπολεμικό μονοπωλιακό ή ύστερο καπιταλισμό στην παγκοσμιοποίηση και στη συνέχεια στη σύγχρονη τραγική εποχή της κρίσης της παγκοσμιοποίησης και της επιστροφής των άκρων.

Ο Κωνσταντίνος Ξενάκης είναι ένας από τους τελευταίους μεγάλους μοντέρνους καλλιτέχνες, ένας εξίσου τελευταίος μεγάλος καλλιτέχνης της πρωτοπορίας: μοντέρνος, κοσμοπολίτης, αμφισβητίας, ριζοσπαστικός κριτικός της παγκοσμιοποίησης, του συστήματος, κάθε συστήματος. Όλο το μακρόχρονο και μακρόπνοο έργο του, πάντοτε φωτοβόλο και έντονα λυτρωτικό, και συνάμα άκρως αγωνιώδες, εκπέμποντας θετικά μάλιστα μηνύματα μέσα στην απαισιοδοξία του, εισφέρει συγκεκριμένα και συνειδητά στη συγκρότηση του προτάγματος του νέου, του μοντέρνου ουμανισμού. Έτσι, ο Κωνσταντίνος Ξενάκης εργάζεται συνειδητά για την επίτευξη της απελευθέρωσης της ανθρωπότητας από τον σημερινό νεοβάρβαρο παγκοσμιοποιημένο «καπιταλιστικό ζυγό» (Μαρξ).

** Ο Βασίλης Φιορεβάντες είναι καθηγητής Φιλοσοφίας της Τέχνης και του Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Ρόδος). Το κείμενο είναι μέρος μελέτης με θέμα «Κωνσταντίνος Ξενάκης:*

ο μοντερνισμός είναι ανθρωπισμός».

Οι Ειδικοί Στις Επιγραφές

Σχεδιασμός-Κατασκευή-Τοποθέτηση. Ζητήστε Δωρεάν Εκτίμηση Εδώ!

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΣΥΡΙΖΑ: Σύμβολο ανυποχώρητου αγώνα και ενότητας της Αριστεράς ο Γρ. Λαμπράκης

Ερώτηση Παπαδημούλη σε Κομισιόν για το κόστος της λιτότητας στην Ελλάδα

Α. Τσίπρας: Είμαι αισιόδοξος ότι μπορούμε σύντομα να φτάσουμε σε μακροπρόθεσμη λύση

ΔΙΕΘΝΗ

Τουρκία: Μειώνεται η στήριξη στο κυβερνών κόμμα, σύμφωνα με δημοσκόπηση

Πριν 30,000 χρόνια ξεκίνησε η εξημέρωση σκύλων σύμφωνα με έρευνα

ΗΠΑ: Συνελήφθη ο ύποπτος για τη δολοφονία οικογένειας Ελληνοαμερικανού επιχειρηματία

Η ΑΥΓΗ

Το περιεχόμενο διατίθεται ελεύθερα χωρίς περιορισμούς υπό τον όρο της παραπομπής στην αρχική του πηγή, για μη-εμπορικούς σκοπούς.

Ο διαδικτυακός τόπος αναπτύχθηκε με εργαλεία ελεύθερου λογισμικού - λογισμικού ανοιχτού κώδικα από την Virtual Trip.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Ατρόμητος - ΠΑΟΚ 1-1

Κωπηλασία - Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα: Με δεκαπέντε κωπηλάτες στο Πόζναν

Μπάσκετ Λιγκ: Μπαίνει σε δράση ο "νόμος Κοντονή"

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Εκδήλωση: «Η ΤΤΙΡ ως υπερόπλο της νέας γενιάς διεθνών εμπορικών συμφωνιών»

Η ατζέντα της ημέρας Ιστορικός περίπατος στην Καισαριανή την Κυριακή από τον ΣΥΡΙΖΑ, τα ΑΣΚΙ και το "Κόκκινο"

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Eurostat: 25% χαμηλότερο το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας έναντι του μέσου Κοινοτικού

Βαρουφάκης: Η φοροδιαφυγή μέσω τριγωνικών συναλλαγών στο στόχαστρο της κυβέρνησης

Καμία αλλαγή στον ΦΠΑ, την τρέχουσα τουριστική σεζόν

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Άνοιξε κεφάλαιο στη διαχείριση των απορριμμάτων της Αττικής

Στην ποιότητα των νερών κολύμβησης: Τέταρτη η Ελλάδα στην Ευρώπη

Υπό εποπτεία οι δήμοι της Κ. Μακεδονίας για 49 ανεξέλεγκτες χωματερές

ΑΠΟΨΕΙΣ

Να βγούμε στον δρόμο για να... ανασάνουμε

Η πολιτική της... φούσκας και το ελληνικό χρέος

Σε απορρίπτει Μητσοτάκης; Είσαι σωστός!

ΕΛΛΑΔΑ

Σεισμός 4,1 Ρίχτερ στο Ιόνιο

Νέο σύστημα για τα ραντεβού ΕΟΠΠΥ: Μέσω διαδικτύου και χωρίς χρέωση

Πανελλαδικών συνέχεια με μαθήματα Κατεύθυνσης